

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת ראה תשע"ב שנה ב' גליון 54

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: כח הראיה גם עם עיניים סגורות

וכמו שמצינו במסכת בבא בתרא (נז:) בפירוש דברי הפסוק (ישעיה ל"ג, ט"ו): "ועוצם עיניו מראות ברע", אמר רב חייא בר אבא: זה שאין מסתכל בנשים בשעה שעומדות על הכביסה. מבררת הגמרא: היכי דמי? אי דאיכא דרכא אחריתא, רשע הוא. אי דליכא דרכא אחריתא, אנוס הוא. ועונה הגמרא: לעולם דליכא דרכא אחריתא, ואפילו הכי מיבעי ליה למינס נפשיה. ע"כ. ופירש הרשב"ם וז"ל: רשע הוא - ואף על פי שעוצם עיניו וכו'. ע"כ. הרי שגם אם סגר את עיניו, עבירה בידו ונפגמות עיניו.

לכן פונה משה רבינו אל ישראל ואומר: "ראה", כי מראה לא ניתן לברוח, כלומר, שאצל שמיעה יכול להתחמק ולומר כי לא שמע, שהרי אוזניו סתומות היו, לא כן אצל ראייה, שגם אם עיניו היו סגורות, העיניים עושות את פעולתן.

וזהו "ראה אנכי", וכתב בעל הטורים, שרומז אל עשרת הדברות הפותחות במילת "אנכי", יעו"ש. ואצל עשרת הדברות מצינו שהיה (יתרו כ', ט"ו) "וכל העם רואים את הקולות". וכתב רש"י: רואין את הנשמע, שאי אפשר לראות במקום אחר. ע"כ. כי אף שם היה מן הצורך להשתמש בחוש הראייה, שגם אם ירצו לסגור את עיניהם, הרי שהעיניים ממשיכות לראות, ועל כרחם יקבלו את הדברים.

לאור דברינו יש לתת ביאור חדש לשאלת האלשיך הקדוש בפרשת נח (ט', כ"ג) על הפסוק "ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכם שניהם וילכו אחורנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחורנית וערות אביהם לא ראו".

"ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה" (י"א, כ"ז)

ויש לדקדק מדוע פנה משה רבינו אל ישראל בלשון ראייה- "ראה", ולא כמו במקומות אחרים בלשון שמיעה כגון "והיה אם שמוע תשמעו"?

ונראה לפרש על פי מה שגילה לנו הרד"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע בספרו אנרא דפרקא (אות ק"ס) וז"ל: חוש הראות קרוב לחוש הדעת יותר משאר החושים, ולכן מקבל כח גדול מהנשמה שהיא בדעת, ולכן אם הנשמה קדושה יזול רוב טוב דרך מעיין העין, ואם טמאה היא יצאו מהעין ניצוצים רעים ומזיקים, ובלעם יוכיח וכו' כתבי האריז"ל. ונראה לומר, דמשום הכי מהראוי לאדם כשרואה דבר מה ומתיירא שלא יזיק עינו את הדבר הנראה (להיות נשמתו פגומה ח"ו בחטאותיו), יכוון שם הדעת היינו אהו"ה בגימטריא "טו"ב עין הוא יבורך" (משלי כ"ב, ט'). עכ"ל.

ומתבאר מדבריו, כי חוש הראות שונה מחוש השמיעה, ואם אצל שמיעה מצינו שניתן לסתום את האוזן ולהישמר משמיעת דברים אסורים, וכדברי הגמרא בכתובות (ה:): "מה טעם משופות (האצבעות) כיתידות? שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעותיו באזניו. תנא דבי רבי ישמעאל, מפני מה אוזן כולה קשה והאליה רכה? שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון, יכוף אליה לתוכה. ע"כ. לא כן אצל חוש הראיה, שגם כשסוגר את עיניו, הרי שעדיין אותם קרני וניצוצי אורה יוצאים לבחוזן, ופועלים את פעולתם.

ולכאורה מדוע היו צריכים לשוב את פניהם הרי די היה שיעצמו את עיניהם? כמו כן, למה נאמר "וערות אביהם לא ראו", הרי פשוט הוא שאם הלכו אחורנית שלא ראו את ערות אביהם?

ומתרץ, שמכיון שצדיקים היו וצלם אלהים על פניהם, לא רצו שפניהם אשר במ קדושת צלם אלהים יראו את הערוה, ואף שעניניהם היו עצומות היה יכול הצלם אלהים שעליהם להיפגם אילו היה לנגדו דבר ערוה. ואם אמרו חז"ל (ברכות כד:) שבליבו רואה את הערוה לא יקרא קריאת שמע, כל שכן שאסור שהפנים יראו דבר ערוה, כי על הפנים יש צלם אלהים שעלול להיפגם גם אם אין העין רואה. עכת"ד.

אולם לפי דברינו יש לומר, כי אף שסגרו את עיניהם הרי שהעיניים ממשיכות את פעולתן והיו נפגמות מכך, לכך הוכרחו שם ויפת לשוב לגמרי את פניהם, כדי שהעיניים לא יהיו מול ערות אביהם ח"ו.

כמו כן מטעם זה כידוע על פי תורת הקבלה, סוד השבירה היה בבחינת עיניים שהוא בחינת ראייה, משא"כ בחינת אז"ן בו לא היה פגם ושבירה. כי אצל חוש השמיעה ניתן לשמור על ידי סתימת האוזן, ולכן נשמרה האוזן ולא נפגמה, לא כן אצל חוש הראיה שגם כשסוגר את עיניו, הרי שהראיה פועלת את פעולתה ונפגמת, לכך היה בה שבירה.

ואולי מטעם זה יש לחלק בין תורה שבעל פה שבה נקטו חכמים לשון שמיעה - "תא שמע", לבין תורת הנסתר שבה נקטו חכמים לשון ראייה - "תא חזי". להורות, כי גם בתורה שבעל פה טמונים סודות ורזי תורה, אלא שהאדם לא מגלה אותם ולא יודע עליהם, ודומה הוא לחוש השמיעה, שיש דברים שהוא שומע ויש דברים שאינו שומע, כך התורה שבעל פה רק חלק מן הדברים נגלים לפניו. לא כן אצל תורת הנסתר, שאז זוכה כי הכל מתגלה לנגד עיניו, נקט לשון ראייה, כי דומה הוא לחוש הראיה, שממנה לא ניתן להתעלם, ורואה גם כשסוגר את עיניו, כך תורת הנסתר כולה נגלית לפניו.

זהו הטעם לחג סוכות שבא לאחר ראש השנה, בראש השנה מעוררים אנו את רחמי של בורא עולם על ידי חוש השמיעה, כשתוקעים בשופר, אולם עדיין אצל חוש השמיעה יש אפשרות שלא לשמוע, שכן ניתן לסתום את האוזניים. לכן לאחר

מכן נכנסים אל הסוכה הקדושה, שהוא מלשון "סוכה ברוח הקודש", שעניינה ראייה, ועל ידי זה מעוררים רחמים אצל בורא עולם שיביט ויסתכל עלינו, ובזה אף אם יסגור את עיניו, הרי שימשיך לראות אותנו, וזהו בחינת "יאר ה' פניו אליך", היינו שזוכים לאור פני מלך חיים, גם כשהעיניים סגורות, ולכן על ידי הסוכה בודאי מתעורר רחמים על עם ישראל ונחתמים לשנה טובה ומבורכת.

והנה כאשר נקיים "שאו מרום עיניכם" (ישעיה מ', כ"ו), היינו שנביט אל השמים לקיים רצון יוצרנו, ללא הפסקה וכחוש הראיה שממשיך גם עם סגירת העיניים, הרי שנתעורר שגם משמים יתנהגו עמנו כן, והקב"ה יביט עלינו בעיניו, שהיא השפעה גדולה יותר מאשר חוש השמיעה שיכולה להיפסק, ונזכה לשפע של רחמים וחסדים טובים, ובפרט בחודש אלול (אשר פרשת ראה תמיד חלה או בשבת מברכין חודש אלול או בראש חודש אלול, ונתנו בה רמז: רא"ה ראשי תיבות ראה אלול הגיע) וכמו ששמעתי בשם האדמו"ר מבוהוש שליט"א שאמר בשם הרה"ק רבי משה יהודה ליב מפאשקאן זי"ע, אלול ראשי תיבות: אנו ליה ועינינו ליה. שעיקר עבודת חודש זה להגיע למדריגה זו, ה' יזכנו.

נסיים במעשה מעניין, על המקובל הצדיק רבי בן ציון משה יאיר וינשטוק זצוק"ל שהיה תלמידו של בעל הסולם, ומסופר, כי באחד השיעורים שמסר המהרי"ל אשלג בערוב ימיו, ישוב היה ר' משה יאיר בצד כשעיניו מרוכזות בפנית הכותל שלפניו. באמצע השיעור פנה המהרי"ל אל תלמידו ושאל: ר' משה יאיר, האם הינך שומע את הדברים? רבי משה יאיר הנהן בחיוב כשאנו מפנה את ראשו. בסיום השיעור פנה שוב המהרי"ל אל רבי משה יאיר וביקש ממנו לחזור על הדברים שנאמרו בשיעור, ור' משה יאיר חזר על כל הנאמר בשיעור מילה במילה. לאחר כמן הסביר רבי משה יאיר, כי כל מילה שיצאה מפי רבו, ריחפה בעיני רוחו בחלל, ונחקקה בכותל שלפניו. "כשביקש ממני הרבי לחזור על הדברים, פשוט קראתי מן הכתוב".